

JUSTIȚIA LA O CAFEA

IUNIE 2026

JustPresso

TESTUL MATURITĂȚII ÎN JUSTIȚIE: ÎNTRE ECHILIBRU INSTITUȚIONAL, CONTINUITATE ȘI FUNCȚIONALITATE

Când două instituții ajung la concluzii opuse: cazurile Balan și Plevan

Comisia de la Veneția: evaluarea „hibridă” este vetting în practică

Un nou (vechi) președinte la CSM: continuitate cu multe provocări în față

Curtea Supremă se completează, dar rămâne departe de formula completă

1

Când două instituții ajung la concluzii opuse: cazurile Balan și Plevan

Pentru prima dată de la operaționalizarea mecanismului de evaluare externă a integrității etice și financiare (vetting) a procurorilor, Consiliul Superior al Procurorilor (CSP), în calitate de organ de autoadministrare și garant al independenței procurorilor, a respins, în mod repetat, concluziile Comisiei de Evaluare în două cauze distincte privind procurorii anticorupție **Andrei Balan** și **Vasile Plevan**. În ambele cazuri, CSP a constatat promovarea evaluării chiar dacă Comisia a emis rapoarte de nepromovare.

Dosarul Balan: Cifre care nu au convins pe toată lumea

Evaluarea lui Andrei Balan a pornit de la mai multe aspecte pe care Comisia le-a considerat problematice: economii în numerar, donații familiale, împrumuturi contractate și rambursate, cheltuieli de renovare și plata studiilor copiilor. Procurorul a susținut că o parte dintre neclarități provin din erori materiale sau din modul în care au fost interpretate informațiile prezentate. Acesta a afirmat că taxele de studii ale copiilor au fost achitate de bunici și nu de el, iar unele lucrări de renovare au fost indicate greșit ca fiind realizate în anul 2023, deși au fost efectuate în 2024. Un alt aspect a vizat trei împrumuturi contractate și restituite în aceeași perioadă fiscală. Procurorul a susținut că acestea nu trebuiau declarate în declarațiile de avere, deoarece nu existau la momentul depunerii declarațiilor și, în plus, sumele respective erau deja reflectate în numerarul declarat.

Comisia nu a fost convinsă de aceste explicații și a concluzionat că procurorul nu promovează evaluarea. În octombrie 2025, **CSP a respins raportul** și a dispus reevaluarea dosarului. CSP a solicitat clarificări suplimentare privind economiile inițiale, plauzibilitatea unor împrumuturi și metodologia de calcul a cheltuielilor. În cadrul reevaluării, Comisia a revizuit anumite calcule. A acceptat justificarea unei sume de 9.000 de euro provenite din vânzarea apartamentului părinților și a exclus din calcul aproximativ 81.000 de lei reprezentând taxe de studii care, potrivit documentelor prezentate ulterior, fuseseră achitate de soție. Cu toate acestea, concluzia finală a rămas aceeași: procurorul nu întrunește criteriul de integritate financiară.

La 26 mai 2026, **CSP a respins** și raportul de reevaluare și a constatat promovarea evaluării. Hotărârea nu este încă publicată, deși legea prevede publicarea acesteia în termen cel mult 10 zile de la data adoptării. Totuși, din **explicațiile publice** oferite de președintele CSP rezultă că, în urma rectificărilor operate în procesul de reevaluare, diferența financiară nejustificată s-a redus considerabil. Dacă inițial Comisia calculase o diferență semnificativă, după reevaluare aceasta a diminuat suma cu aproximativ 100 de mii de lei. Respectiv, interpretarea finală a fost făcută în favoarea procurorului.

Dosarul Plevan: Unde e limita dintre integritatea etică și independența funcțională a procurorului

Comisia a examinat modul în care procurorul a gestionat un dosar penal privind o infracțiune de natură sexuală și a ajuns la concluzia că anumite acțiuni ridică probleme de integritate etică. Audierile și dezbaterile asupra acestui caz au avut loc în ședință închisă, iar multe elemente nu sunt cunoscute publicului. Totuși, esența dosarului este cunoscută. Problema centrală a vizat o ordonanță de refuz a pornirii urmăririi penale. Comisia a considerat că emiterea unei asemenea ordonanțe într-un dosar de agresiune sexuală asupra unei minore reprezintă un act arbitrar și o abatere etică suficient de gravă pentru a justifica nepromovarea evaluării. CSP a **dispus reevaluarea dosarului**, or în viziunea CSP, Comisia a omis să audieze anumite persoane relevante pentru clarificarea circumstanțelor cauzei.

După reevaluare, Comisia și-a menținut concluziile. **CSP a respins** raportul de reevaluare și a constatat promovarea evaluării de către procuror. Nici această hotărâre nu este, deocamdată, publică. Totuși, din **declarațiile** președintelui CSP, Dumitru Obadă, rezultă că instituția a considerat că evaluarea Comisiei a intrat pe terenul aprecierii probelor și al oportunității unei soluții procesuale, aspecte care țin de independența funcțională a procurorului și care fuseseră deja supuse controlului procurorilor ierarhic superiori și controlului judecătoresc. În cadrul examinării repetate la CSP au fost audiați procurorul ierarhic superior și avocatul părții vătămate, care ar fi declarat că orice procuror aflat în aceeași situație ar fi putut adopta o soluție similară.

La prima vedere, spețele sunt diferite. Totuși, analizate împreună, ele mută discuția de la circumstanțele individuale ale fiecărui dosar spre o întrebare mai amplă: care sunt limitele și marja de apreciere ale instituțiilor implicate în procesul de vetting? Ea privește modul în care trebuie interpretate noțiuni-cheie ale procesului de vetting: „dubiu serios”, „act arbitrar”, „integritate etică” și „integritate financiară”.

În acest context apar inevitabil întrebări dificile. Sunt concluziile Comisiei de Evaluare o referință care trebuie urmată aproape automat? Sau CSP, în calitate de organ de autoadministrare a procurorilor, dispune de o marjă reală de apreciere? Reprezintă aceste decizii o formă de rezistență instituțională față de vetting sau, dimpotrivă, o expresie legitimă a mecanismelor de control prevăzute de lege? Probabil că răspunsurile nu sunt nici simple, nici univoce. Iar atât timp cât rapoartele și hotărârile integrale nu sunt publice, orice concluzie definitivă riscă să rămână la nivel de speculație. Tocmai pentru a asigura un echilibru între exigențele integrității și independența procurorilor, modelul instituit de Legea nr. 252/2023 nu transformă Comisia într-o autoritate care decide definitiv rezultatul evaluării. Legiuitorul a prevăzut un mecanism cu două niveluri

de control: Comisia efectuează evaluarea și formulează concluzii, iar CSP adoptă hotărârea finală.

Comisia a anunțat că a contestat în instanță hotărârile CSP atât în cazul procurorului **Andrei Balan**, cât și în cazul procurorului **Vasile Plevan**. Respectiv, dilema juridică va trebui să o rezolve Curtea Supremă de Justiție (CSJ). **Legea specială** prevede expres dreptul Comisiei de a contesta la CSJ hotărârile CSP prin care sunt respinse rapoartele de nepromovare. Textul pare suficient de clar, totuși, în materia contenciosului administrativ, una dintre condițiile fundamentale pentru promovarea unei acțiuni este existența unei vătămări a unui drept subiectiv sau a unui interes legitim. În acest context apare întrebarea: care este interesul legitim al Comisiei? Este Comisia titulara unui drept subiectiv care să fi fost restrâns sau încălcat prin actul contestat? Miza depășește însă aceste două dosare. Modul în care vor fi soluționate litigiile dintre Comisie și CSP poate influența toate evaluările viitoare. Dacă instanța va valida o marjă largă de apreciere a CSP, rolul acestuia va deveni unul decisiv în interpretarea standardelor de integritate. Dacă, dimpotrivă, va valida abordarea Comisiei, aceasta va consolida autoritatea concluziilor formulate de Comisie.

Indiferent de soluția care va fi pronunțată de CSJ, dosarele Balan și Plevan vor rămâne un punct de referință. Pentru prima dată, mecanismul de vetting este obligat să răspundă la întrebări despre propriile limite, despre raportul dintre evaluare și control și despre cine are ultimul cuvânt atunci când două instituții ajun la concluzii diametral opuse.

Comisia de la Veneția: Evaluarea „hibridă” este vetting în practică

La 16 iunie 2026, Comisia de la Veneția și Directoratul general Drepturile Omului și Statul de Drept a Consiliului Europei au publicat două opinii privind reformele legislative din justiție promovate de autoritățile Republicii Moldova. Prima privește modificările referitoare la alegerea membrilor internaționali ai comisiilor de evaluare externă, iar cea de-a doua analizează proiectul de reformare a evaluării performanțelor judecătorilor – proiect descris de autorități drept o consolidare a mecanismului de evaluare ordinară. Deși documentele vizează două inițiative legislative diferite, mesajul lor este unul comun: reforma justiției poate continua, însă aceasta trebuie construită pe garanții procedurale solide și consultări autentice.

Cea mai importantă concluzie a opiniei privind evaluarea judecătorilor poate trece ușor neobservată la prima lectură. Comisia de la Veneția afirmă că, în pofida denumirii utilizate de autorități, efectul cumulat al modificărilor propuse transformă evaluarea ordinară a performanțelor într-un mecanism de vetting în substanță. Această constatare este importantă deoarece mută discuția din zona tehnicii legislative în cea a principiilor constituționale. Dacă mecanismul produce efectele specifice unei evaluări extraordinare, atunci el trebuie să beneficieze și de toate garanțiile procedurale aplicabile vettingului. În opinia Comisiei, nu este suficient ca reforma să urmărească un obiectiv legitim; autoritățile trebuie să demonstreze și că un mecanism atât de intruziv este necesar, proporțional și că alternative mai puțin restrictive nu ar putea produce același rezultat.

Din această perspectivă, opinia nu respinge ideea continuării procesului de vetting. Comisia reafirmă că asemenea mecanisme pot fi justificate în circumstanțe excepționale. Totuși, ea insistă că orice extindere a evaluării extraordinare trebuie fundamentată printr-o analiză riguroasă a impactului și însoțită de garanții procedurale suficiente.

O altă preocupare majoră privește arhitectura instituțională propusă. În forma actuală, proiectul transferă un rol determinant în evaluarea integrității financiare către Comisia de Evaluare Externă, în timp ce rolul Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) devine mai degrabă formal. Comisia de la Veneția atrage atenția că această abordare riscă să modifice echilibrul instituțional dintre cele două mecanisme și recomandă consolidarea capacității CSM de a examina critic constatările Comisiei externe, de a solicita probe suplimentare și, atunci când este cazul, de a adopta o soluție diferită.

În aceeași logică, opinia formulează o serie de recomandări privind metodologia evaluării. Accentul este pus pe necesitatea unei aprecieri individualizate a fiecărui judecător și pe evitarea unui model excesiv de formalist, bazat exclusiv pe praguri numerice sau calificative de tip „promovat/nepromovat”. Totodată, Comisia insistă asupra existenței unor căi efective de atac și asupra unui control judecătoresc deplin, care să permită verificarea atât a aspectelor de fapt, cât și a celor de drept și a modului de exercitare a marjei de apreciere. Opinia mai recomandă introducerea unor garanții împotriva repetării succesive a unor evaluări consolidate asupra aceluiași judecător. În lipsa unor asemenea limite, există riscul ca mecanismele extraordinare să își piardă caracterul excepțional și să devină un instrument permanent de evaluare.

Mai multe dintre concluziile Comisiei de la Veneția reflectă preocupările exprimate anterior de organizațiile societății civile **în opinia formulată asupra proiectului**, în special în ceea ce privește caracterul „hibrid” al mecanismului propus, necesitatea unor garanții procedurale suficiente și importanța delimitării clare dintre evaluarea ordinară și vetting.

A doua opinie, privește modificările referitoare la alegerea membrilor internaționali ai comisiilor de evaluare externă. Acestea au fost **adoptate de Parlament** în martie 2026 și permit ca, în cazul în care propunerile partenerilor internaționali nu întrunesc inițial majoritatea calificată de 61 de voturi, acestea să poată fi aprobate ulterior cu majoritatea simplă de 51 de voturi.

Nici aici Comisia de la Veneția nu respinge în principiu soluția legislativă. Ea acceptă că mecanismele de prevenire a blocajelor instituționale pot fi justificate. Totuși, avertizează că asemenea mecanisme trebuie construite astfel încât să descurajeze blocajele artificiale fără a permite majorității parlamentare să ocolească, în mod sistematic, necesitatea unui consens politic. Din acest motiv, Comisia recomandă introducerea unui interval suficient între primul și al doilea vot, pentru a permite negocieri reale între majoritate și opoziție. Totodată, Comisia recomandă ca și candidații propuși de partenerii internaționali să fie supuși unui vot individual, și nu unui vot în bloc, apreciind că această soluție poate facilita identificarea unui consens asupra fiecărui candidat și poate reduce necesitatea activării mecanismului anti-blocaj.

În ambele opinii, Comisia subliniază importanța consultărilor publice reale, a justificării suficiente a intervențiilor legislative și a respectării principiilor transparenței și previzibilității. Cele două opinii mai transmit mesajul că nu se contestă direcția reformelor, dar se atrage atenția că succesul acestora nu depinde doar de obiectivele urmărite, ci și de modul în care acestea sunt puse în aplicare. Cu cât intervenția asupra carierei judecătorilor este mai profundă, cu atât cadrul normativ trebuie să fie mai clar, mai previzibil și însoțit de garanții procedurale mai solide.

La fel o importantă concluzie se desprinde: în materie de reformă a justiției, Comisia de la Veneția analizează efectele juridice ale unui mecanism, nu denumirea pe care i-o atribuie legiuitorul. Iar în cazul proiectului de lege, concluzia este clară: ceea ce este prezentat drept o evaluare ordinară capătă, în realitate, caracteristicile unui nou mecanism de vetting.

Cele două opinii confirmă că reforma justiției din Republica Moldova a intrat într-o nouă etapă. Dacă primii ani ai vettingului au fost consacrați construirii mecanismelor extraordinare de evaluare, următoarea provocare va fi integrarea acestor mecanisme în arhitectura permanentă a sistemului judiciar. Iar mesajul Comisiei de la Veneția este clar: această tranziție nu poate avea loc prin diminuarea garanțiilor statului de drept, ci doar prin consolidarea lor.

3

Continuitate la CSM, dar cu multe provocări în față

La ședința din 9 iunie 2026 Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) și-a ales (vechea) conducere pentru următorii doi ani. **Sergiu Caraman** a fost reales cu 8 voturi din cele 12. Contracandidata sa, **Aliona Miron**, a obținut 4 voturi. Nu este prima confruntare dintre cei doi. În **ieulie 2024**, **Sergiu Caraman** fusese ales președinte al CSM cu 7 voturi, în timp ce **Aliona Miron** a obținut 2 voturi. De data aceasta, scorul confirmă continuitatea, dar arată și o competiție internă mai dinamică în interiorul instituției.

Caraman **și-a prezentat** candidatura ca pe un mandat de continuare. A vorbit despre capacitatea secretariatului CSM, îmbunătățirea climatului intern, majorări salariale pentru angajații CSM și ai instanțelor, creșterea numărului de funcții de judecător și identificarea unui nou sediu pentru CSM și organele specializate. Aliona Miron a venit cu un **mesaj diferit**. Ea a atras atenția asupra riscului mandatelor repetate în funcții de conducere (referindu-se cel mai probabil și la intenția dlui Caraman de candida repetat), a vorbit despre nevoia unor mecanisme interne mai puternice de control și echilibru și a criticat modul în care CSM își gestionează relațiile instituționale și dialogul cu Parlamentul și Guvernul. Platforma sa a pus accent pe un Secretariat mai puternic, relație mai apropiată cu judecătorii și o apărare mai activă a intereselor sistemului judecătoresc.

Continuitatea poate fi privită drept un avantaj. CSM-ul de astăzi nu mai este instituția blocată de acum câțiva ani. Potrivit **sondajului CRJM din 2025**, percepția judecătorilor despre activitatea CSM s-a îmbunătățit vizibil: 83% dintre judecători apreciază transparența CSM, față de 61% în 2020, iar 79% consideră că hotărârile CSM sunt bine motivate. Aceste evoluții nu pot fi atribuite unei singure persoane, dar nici nu pot fi separate complet de modul în care instituția a fost condusă în ultimii ani. Din această perspectivă, re alegerea președintelui CSM poate fi citită și ca un vot pentru stabilitate instituțională și pentru continuarea unei direcții percepute mai bine din interiorul sistemului.

În același timp, următorii doi ani urmează să testeze capacitatea conducerii CSM pe câteva subiecte importante. Primul subiect „fierbinte” rămâne inițiativa de full-vetting sau mecanismul hibrid de evaluare a integrității judecătorilor. Aici, atât Sergiu Caraman, cât și Aliona Miron par să fie mai curând împotriva extinderii evaluării externe în forma discutată public. Aliona Miron a declarat că, CSM susține continuarea evaluării judecătorilor, dar cu propriile instrumente, inclusiv pe componenta financiară, avertizând că extinderea vettingului ar putea bloca instanțele de fond. Sergiu Caraman a criticat în mod repetat deciziile luate fără consultări suficiente și a insistat că reforma justiției nu poate fi făcută prin scurtături de procedură, dar a fost mai puțin tranșant împotriva inițiativei.

Noul mandat al președintelui CSM va fi testat nu doar prin capacitatea de a respinge inițiativa de full-vetting, ci prin capacitatea de a formula soluții alternative credibile. Dacă CSM vrea ca evaluarea să fie făcută prin propriile mecanisme, atunci aceste mecanisme trebuie să fie suficient de convingătoare. Altfel, opoziția față de full-vetting riscă să fie percepută ca protecție corporativă, or în prezent, unele evaluări realizate de colegiul specializat din cadrul CSM continuă să aibă un caracter formal.

A doua problemă majoră este lipsa judecătorilor. Și aceasta provocare nu este doar responsabilitatea președintelui CSM, fiind responsabilitatea întregului Consiliu, a colegiilor specializate, a Institutului Național al Justiției și, într-o anumită măsură, a Guvernului și Parlamentului. Dar președintele CSM trebuie să țină acest subiect sus pe agenda publică și instituțională.

A treia problemă, recurentă și poate cel mai greu de ignorat ține de salarizarea judecătorilor. De mai mulți ani judecătorii fac pledoarie publică pentru creșterea acestora, inclusiv au mers la Curtea Constituțională. Potrivit **sondajului CRJM din 2025**, doar 6% dintre judecători sunt mulțumiți de salariul lor (față de 40% în 2020). Această cifră este greu de trecut cu vederea. Dacă aproape întreg corpul judecătoresc consideră că salariile sunt insuficiente, discuția despre atractivitatea profesiei devine foarte actuală.

Noua inițiativă privind salarizarea în sectorul bugetar prevăzută de **politica fiscală pentru 2027**, în schimb, pare să nu rezolve această problemă pentru judecători. Judecătorii afirmă că în forma în care este discutată, ea riscă să fie percepută ca nefavorabilă pentru că ar duce la descreșterea efectivă a salariilor. De aceea, președintele CSM trebuie să construiască punți reale cu Ministerul Finanțelor. Nu doar pentru salarii mai mari, ci și pentru investiții în sistem: construcția sediilor noi, securitatea digitală și condiții reale de muncă. Fără această discuție despre bani, reforma rămâne incompletă.

Există și o veste bună. CSM ar urma deja să se mute într-o „casă nouă”. Recent Guvernul a aprobat o decizie în acest sens. Dar o clădire nouă nu este suficientă. Adevărata întrebare este dacă CSM va reuși să construiască și o autoritate instituțională nouă: mai clară, mai curajoasă și mai capabilă să reprezinte interesele sistemului judecătoresc, menținând în același timp încrederea publicului în rolul său instituțional.

CSM are mai multă încredere din interior decât în trecut, dar are și cel puțin aceste trei teste grele în față. Mandatul noului-vechi președinte cu siguranță nu va fi ușor.

Curtea Supremă se completează, dar rămâne departe de formula completă

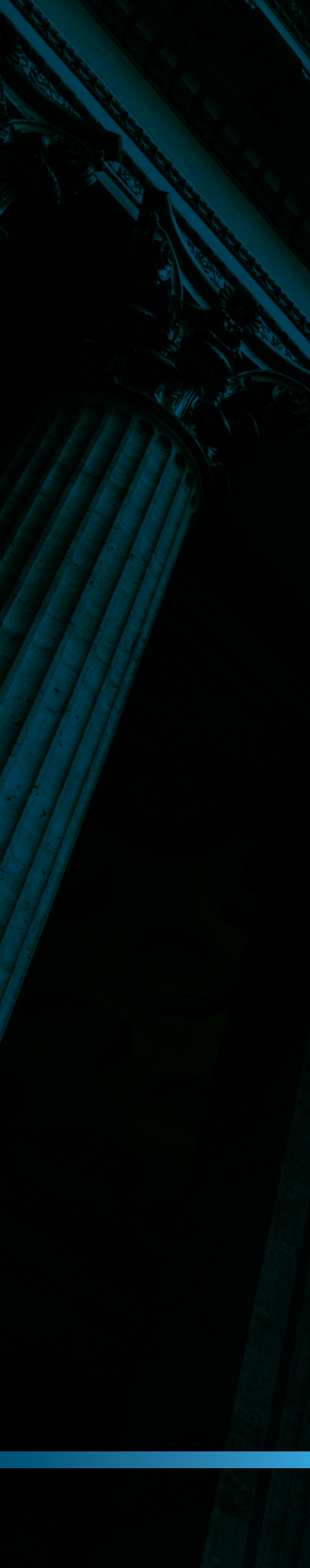
La 15 iunie 2026, CSM a organizat concurusul pentru funcțiile vacante de judecător la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) și le-a propus pentru numire pe Elena Croitor și Ana Cucerescu. La concurs a mai participat și actuala judecătoare Oxana Parfeni, transferată temporar la CSJ. Propunerile urmează să ajungă la Președintele Republicii Moldova, care trebuie să decidă prin decret.

Elena Croitor a obținut cel mai mare punctaj în concurs: 89,5 puncte din cele 100 posibile. Ea vine din zona academică și din domeniul reformei justiției, cu experiență la Ministerul Justiției și în programe de stat de drept, inclusiv ABA ROLI. Ana Cucerescu, judecătoare de carieră, a obținut 77 de puncte. Ea activează în sistem din 2011, în prezent la Judecătoria Chișinău, și are experiență în cauze penale complexe, inclusiv dosare cu vizibilitate publică ridicată ca cea a fostului bașcan al UTAG Evghenia Guțul. Ambele candidate au fost propuse unanim de cei 12 membri CSM prezenți.

Concursul are loc într-un context în care vettingul și selecțiile pentru funcțiile-cheie din justiție continuă să fie privite diferit. Există voci critice care susțin că procesul are o încărcătură politică și că ar favoriza candidații percepuți ca fiind convenabili actualei guvernări. În spațiul public au apărut inclusiv speculații legate de profilul unor candidați mai ales atunci când aceștia au instrumentat dosare cu vizibilitate politică sau publică ridicată sau au acceptat să fie numiți temporar la CSJ.

Totuși, rezultatul Oxanei Parfeni arată că asemenea concluzii nu pot fi trase automat. Deși activează temporar la CSJ din mai 2023, iar transferul temporar i-a fost prelungit în mod repetat, ea a obținut 72,5 puncte și nu a trecut pragul necesar de peste 75%. Acest caz nu elimină criticile față de proces, dar arată că traseul de la evaluare la numire nu este unul automat. Se pare că promovarea vettingului și activitatea temporară la CSJ nu garantează numirea permanentă.

Concursul s-a desfășurat în cadrul noii arhitecturi a CSJ, instituită prin reforma din 2023, potrivit căreia instanța este compusă din 20 de judecători: 13 selectați dintre judecători și 7 dintre avocați, procurori sau profesori universitari în drept. În realitate, CSJ funcționează în continuare cu o componentă incompletă și cu mai multe situații tranzitorii. Printre judecătorii permanenți se numără Diana Stănilă, Ion Munteanu, Leonid Chirtoacă, Stela Procopciuc, Stella Bleșceaga și Vladislav Gribincea. Aliona Miron este și ea judecătoare la CSJ, dar în prezent este delegată la CSM. Alexandru Negru și Gheorghe Stratulat au câștigat concursul pentru funcția de judecător la CSJ, însă nu au fost încă numiți prin decret prezidențial. În același timp, Oxana Parfeni activează încă la CSJ prin transfer temporar.

Dacă Elena Croitor și Ana Cucerescu vor fi numite, CSJ se va apropia de activarea unei componente mai funcționale. Totuși, Curtea va rămâne sub formula legală completă. Numărul redus de candidați arată o problemă de atractivitate. Unii pot evita concursurile pentru că nu vor să treacă prin vetting. Alții pot considera procesul prea imprevizibil sau prea riscant reputațional. În același timp, diferența de statut, salariu și beneficii nu pare suficientă pentru a compensa presiunea, expunerea publică și complexitatea funcției.

Suplinirea funcțiilor vacante de judecător la CSJ face parte din angajamentele asumate de autoritățile naționale în contextul negocierilor de aderare la Uniunea Europeană.

ECHIPA CRJM

ILIE CHIRTOACĂ

Președinte

CAROLINA BAGRIN

Directoare de program

OCTAVIAN IACHIMOVSKI

Consilier juridic superior

VICTORIA MEREUȚĂ

Consilieră juridică

DANIEL GOINIC

Director de program

AURELIA BUZA

Manager financiar și contabil

LUCIA GANGAN

Specialistă contracte și achiziții

DUMITRU JOMIR

Coordonator de comunicare

Puteți susține și
dumneavoastră activitățile
CRJM prin intermediul unei
donatii online.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva